

Transkripcia anglických výrazov z problematiky sulfosolí do slovenského jazyka

DANIEL OZDÍN¹, PETER BAČÍK², MARTIN ŠTEVKO¹, IVETA VANČOVÁ³ a MARTIN CHOVAN¹

¹Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, Katedra mineralógie a petrológie,
Mlynská dolina G, 842 15 Bratislava, ozdín@fns.uniba.sk

²Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, SOLIPHA, Katedra mineralógie a petrológie,
Mlynská dolina G, 842 15 Bratislava

³Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Panská 26, 813 64 Bratislava 1

Transcript of English vocable from sulfosalt systematics into Slovak language

Key words: slovak terminology, sulfosalts systematics, transcript of English terms

V slovenskom jazyku sa čoraz intenzívnejšie stretávame s množstvom cudzojazyčných termínov, ktoré je potrebné doň implementovať. Viaceré vedné odbory a odvetvia neprikladajú problematike transkripcie náležitú pozornosť. Dôsledkom toho sú zmätočné a chaotické preklady, texty, rôzne vyjadrenia a pod. Dobrým príkladom môže byť informatika, kde často používateľ menej rozumie zle preloženým pokynom ako pôvodným anglickým. Mineralógia je jediným geologickým odborom, kde v rámci Slovenskej geologickej spoločnosti pri SAV pôsobí odborná komisia – komisia pre nomenklatúru a terminológiu v mineralógii pri Slovenskej geologickej spoločnosti (KNTM SGS). Jedným z jej cieľov je aj schvaľovať a implementovať cudzojazyčné termíny do slovenského jazyka v mineralógii a príbuzných odboroch (petrológia, kryštalografia, gemológia atď.), a tak reagovať na požiadavky akademickej obce.

V roku 1994 bola ako jedna z prvých komisií v rámci Medzinárodnej mineralogickej asociácie ustanovená spoločná komisia – subkomisia pre sulfosoli v rámci komisie pre rudnú mineralógiu a komisie pre nové minerály, nomenklatúru a klasifikáciu, ktorá mala vypracovať systematiku a nomenklatúru sulfosolí. V roku 2007 prišlo k ich konečnému schváleniu a neskôr aj k publikovaniu (Moëlo et al., 2008). Na tejto práci sa podieľala väčšina popredných svetových odborníkov zaoberajúcich sa kryštalochémiou sulfosolí, ako napr. E. Makovicky, Y. Moëlo, N. N. Mozgova, A. Pring, E. H. Nickel, D. Topa, W. G. Mumme a ďalší. V prvej časti tohto príspevku je definícia, charakteristika a nomenklatúra sulfosolí a v druhej časti samotný zoznam sulfosolí rozšírený o viaceré ďalšie potrebné informácie, ako chemické vzorce, štruktúrnú príbuznosť, citácie a niekedy aj obsiahle poznámky a komentáre. Vzhľadom na to, že prvá časť obsahuje kľúčové poznatky a termíny potrebné na pochopenie

celej problematiky a systematiky sulfosolí, je správna transkripcia týchto väčšinou kryštalochemických pojmov nevyhnutná na jej ďalšie používanie v slovenskom jazyku. V tabuľke 1 nie sú priamo transkribované len dva slovné výrazy („mono-capped coordination“ a „sulfosalt limbo“), ktoré nebolo možné „jednoducho“ preložiť do slovenčiny, a ich význam sa uvádza v poznámke. V týchto dvoch prípadoch nebolo potrebné zavádzať nové pojmy, pretože tieto výrazy sa dajú vysvetliť inak a nepatria pri kryštalochémii sulfosolí k veľmi často používaným termínom.

Tak ako sú rôzne klasifikácie schvalované najvyššími orgánmi medzinárodných odborných skupín a komisií záväzné pre jednotlivé národné vedecké komunity, tak aj táto transkripcia upravuje a čiastočne limituje používanie určitých výrazov. Transkripcia anglických výrazov do slovenského jazyka z poslednej klasifikácie sulfosolí je výsledkom KNTM SGS pri SAV, ako aj konsenzu ďalších odborníkov pracujúcich v tejto problematike. Pri tejto príležitosti sa uskutočnil celoslovenský seminár o tejto problematike, na ktorom sa prebrala transkripcia všetkých výrazov a zakomponovali sa pripomienky prispievateľov, ako aj názory kompetentného zástupcu z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra do výsledného návrhu, ktorý schválila komisia a je v tab. 1.

Podakovanie. Členovia komisie sú vďační celej, najmä geologickej komunite, ktorá sa aktívne zúčastnila pri transkripcii. Osobitná vďaka za podnetné pripomienky patrí prof. E. Makovickému, doc. Fejdimu, Dr. E. Rakovskému, Dr. J. Pršekovi a Dr. M. Kohútovi.

*Rukopis doručený 27.5. 2009
Rukopis akceptovaný 30. 6. 2009
Revidovaná verzia doručená 29. 5. 2009*

Tabuľka 1

Anglický výraz	Slovenský výraz	Poznámky
ag-poor lillianite	lillianit chudobný na Ag	
archetypal motif	archetypový motív	
archetype	archetyp	
binary sulfosalts	binárne sulfosoli	
bond-valence	mocnosť väzby	
boxwork derivatives	boxworkové deriváty	
boxwork type	boxworkový typ	
building blocks	stavebné bloky	
clusters	klastery	
columns	stĺpce	
commensurate composite derivatives	úmerateľné zložené deriváty	napísať význam
composite structure	zložená štruktúra	
derivatives	deriváty	
disorder	neusporiadanosť	
distorted close packing	deformované tesné usporiadanie	
family (napr. freieslebenite family)	oddelenie	
halogeno-sulfosalts	halogenosulfosol	
chloro-sulfosalts	chlorosulfosol	
homeotype	homeotyp	
homeotypic derivation	homeotypová derivácia	
homeotypic series	homeotypová séria	
homologous series	homologická séria	
chains	retazce	
chalcogeno-salts	chalkogénové soli	
chessboard type	šachovnicový typ	
in-plane parameters	rovinné parametre	
isotypes	izotypy	
isotypic series	izotypová séria	
isovalent substitution	izovalentná substitúcia	
layers	vrstvy	
lillianite dimorph	lillianitový dimorf	
long-range periodicity	rozsiahla periodicitá	
merotypic	merotypový	
metalloid	polokov, metaloid	
modules	moduly	
mono-capped coordination		atómový klaster ukončený 1 pyramídou
non-commensurate structures	nesúmerateľné štruktúry	
oversubstitued	presubstituovaný	
oxyarsenates	arzenáty (arzeničnany)	
oxyarsenites	arzenitany	
oxy-chloro-sulfides	oxychlorosulfidy	sulfid s obsahom kyslíka a chlóru
oxy-chloro-sulfosalts	oxychlorosulfosoli	sulfosoli s obsahom kyslíka a chlóru
oxy-realm	oxyoblasť	
oxysalt	oxosoli (kyslíkaté soli)	
oxy-sulfosalts	oxysulfosol	sulfosol s obsahom kyslíka
PbS-like arrays	PbS usporiadanie	
perchalcogenides	perchalkogenidy	
persulfides	persulfidy	
pleiotypic derivatives	pleziotypové deriváty	
pnictides	pniktidy	
pnictogen (polyhedra)	pniktogén	
polyhedron	polyéder	
polychalcogenides	polychalkogenidy	
polysulfides	polysulfidy	
polytype	polytypy	
polytypoids	polytypoid	
quaternary sulfosalts	štvorzložkové sulfosoli	
ribbons	pruhy	
rod-based	tyčinkovitá	
rod-layer sub-type	tyčinkovito-vrstevnatý subtyp	
rod-type building blocks	stavebné bloky tyčinkovitého typu	
Sb-rich members	členy bohaté na Sb	
selenio-salt	selenosoli	
sheared derivate	strižné deriváty	
sheared layers	strižné vrstvy	
sheet	vrstvy	vrstva so slabšou medzivrstvovou väzbou
single type	samostatný typ	
slab	doska	hrubé komplexné vrstvy
solid solution	tuhý roztok	
stannate	ciníčitan (stanát)	
stepped layers	stupňovité vrstvy	
sub-group	podskupina	
subchalcogenide	subchalkogenid	
subsulfide	subsulfid	
sulfosalts families	oddelenie sulfosolí	skupina nedostatočne identifikovaných sulfosolí
sulfosalts limbo		
supergroup	superskupina	
superstructure	superštruktúra	
syntactic intergrowths	syntaktické prerastanie	
telluro-salts	télurosoli	
ternary sulfosalts	trojzložková sulfosol	
thio molybdates	tiomolybdénany	
thioantimonates	tioantimonáty (tioantimoničnany)	
thioantimonites	tioantimonitany	
thiobismuthites	tiobizmutitany	
thiophosphate	tiofosfát (tiofosforečnan)	
thiotellurite	tioteluričitan	
triangular coordination	trojuholníková koordinácia	
tropochemical	tropochemický	
undersubstitued	neúplne substituovaný	
unit-cell-intergrowth derivate	deriváty s prerastaním na úrovni základnej bunky	